

Bible

Bible

Překlad 21. století

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Bible. Česky

Bible : překlad 21. století / vedoucí projektu: Alexandr Flek ; odborná spolupráce Jiří Hedánek (hebrejšтина, aramejšтина), Pavel Hoffman (řečtina), Zdeněk Sýkora (textová kritika). -- 6. opravené vydání. -- Praha : Biblion z.s., 2019. -- 1564 stran
Přeloženo z hebrejštiny, aramejštiny, řečtiny
ISBN 978-80-87282-44-1 (brožováno)

27-232/-236 * (0:82-9)

- Bible
- biblické texty
- náboženské texty

2-23/-27 - Bible. Bibliстика [5]

Bible, překlad 21. století

6. opravené vydání

Vydal © BIBLION, z. s., 2019

ISBN 978-80-87282-44-1

OBSAH

Slovo úvodemxi
Výchozí textxiii
Poznámkový aparát, Použité zkratky	xiv
Míry a váhy	xv

STARÝ ZÁKON

Genesis	1	Kazatel	834
Exodus	63	Píseň písní	847
Leviticus	113	Izaiáš	858
Numeri	146	Jeremiáš	969
Deuteronomium	199	Pláč	1065
Jozue	244	Ezechiel	1079
Soudců	274	Daniel	1143
Rút	303	Ozeáš	1162
1. Samuelova	308	Joel	1180
2. Samuelova	345	Amos	1187
1. Královská	379	Abdiáš	1201
2. Královská	417	Jonáš	1204
1. Letopisů	453	Micheáš	1207
2. Letopisů	493	Nahum	1218
Ezdráš	534	Abakuk	1223
Nehemiáš	547	Sofoniáš	1228
Ester	566	Ageus	1234
Job	575	Zachariáš	1236
Žalmy	628	Malachiáš	1248
Přísluví	780		

NOVÝ ZÁKON

Matouš	1255	1. Timoteovi	1497
Marek	1294	2. Timoteovi	1502
Lukáš	1319	Titovi	1505
Jan	1361	Filemonovi	1507
Skutky apoštolů	1391	Židům	1508
Římanům	1429	Jakub	1522
1. Korintským	1446	1. Petr	1526
2. Korintským	1461	2. Petr	1531
Galatským	1471	1. Jan	1534
Efeským	1477	2. Jan	1539
Filipským	1483	3. Jan	1540
Koloským	1487	Juda	1541
1. Tesalonickým	1491	Zjevení	1543
2. Tesalonickým	1495		

SLOVO ÚVODEM

Každá civilizace je formována příběhem, ke kterému se odkazuje a na němž staví svůj obraz světa, svůj koncept dobra a zla, svou představu o dějinách, o smyslu života. Příběh Bible má v našem světě takovouto určující roli již celá tisíciletí.

Ať už jde o filosofii, literaturu, výtvarné umění, hudbu, architekturu, právo či politiku, naše civilizace zjevně či skrytě čerpá z biblického poselství a vede s ním stálý dialog. Bez osobní znalosti tohoto rámce, bez schopnosti rozumět všudypřítomným odkazům na biblické postavy, příběhy a výroky bychom se ocitli v prázdnu a naše vlastní kultura, náš vlastní svět by se nám staly cizími.

Bible má proto i v dnešní době svou nezastupitelnou roli. Není to jen dávná literární památka či pouhý předmět odborného studia badatelů. Je to stále živá kniha, kterou dnes aktivně čtou více než dvě miliardy lidí po celém světě. Překlad, který právě otevíráte, vznikl z touhy po tom, aby se s poselstvím této Knihy knih mohla nově a bezprostředně setkat i současná generace českých čtenářů.

Mezi českými překlady minulosti patří jistě nejčestnější místo *Bibli kralické*. Čeští bratři v letech 1577–1594 jako první u nás překládali z původních jazyků; do té doby se vycházelo pouze z latiny. Dílo vznikalo ve skromných podmínkách, tajně uprostřed náboženského pronásledování, ale tento „první český samizdat“ je pro své kvality věčně používán dodnes. Způsob, jakým se kralickým bratřím podařilo skloubit věrnost originálu s jazykovou vytříbeností a zvukomalbou řeči zůstává u nás nepřekonan.

Vzhledem k pohnutým historickým událostem, jež následovaly, nebyla Bible kralická po svém posledním vydání z r. 1613 dlouhou dobu téměř nijak upravována a revidována. Zakonzervoval se tak čím dál archaičtější a pro běžného člověka odtazitéjší způsob „biblické mluvy“. Průlom přinesl v minulém století až *Český ekumenický překlad* (1961–1979). Po dlouhé době šlo o první Bibli v moderní češtině, překladatelé navíc do své práce promítli novější poznatky biblických věd. Překlad získal velkou popularitu a v době komunistické normalizace byl dokladem živé spolupráce křesťanských církví u nás.

Naše mateřština se ovšem dál nezadržitelně vyvíjí. Významné společenské změny posledních dvaceti let, nástup informačních technologií a celkové otevření naší země, to vše má nesporný vliv na podobu a požadavky současného živého jazyka. Od posledního kompletního překladu Bible uběhlo právě třicet let a vyrostla celá nová generace, která má jistě stejné právo slyšet Boží slovo „svou vlastní řečí“^a jako naši předkové v dobách minulých.

Především s ohledem na tuto generaci čtenářů vznikl *Překlad 21. století*. Jeho hlavním smyslem je představit biblický text v dnešní srozumitelné češtině. Po vzoru našich vynikajících předchůdců jsme se při překládání snažili držet pomyslného středu mezi topornou doslovností na jedné straně a volnou parafrází na straně druhé. Přistupovali jsme k Bibli jako k nesmírně hodnotné literatuře, v níž je neoddělitelně propojen obsah s formou, pravda s krásou a nadčasovost s aktuálností.

^a Skut 2:6

Překlad Bible je nekončícím úkolem. Nikdy není možné obsáhnout všechny její významové a formální roviny, tóny a odstíny. Naše vědomosti i schopnosti se tváří v tvář takovému úkolu vždy ukážou jako omezené a nedostatečné. Do jaké míry se nám podařilo přetlumočit něco z bohatství biblického odkazu dnešní generaci, ukáže čas. Naší nadějí a modlitbou je, aby v naší zemi i v 21. století platilo, že

Boží slovo je živé, mocné a ostřejší než každý dvojsečný meč. Proniká až k rozhraní duše a ducha, až do morku a kloubů, až do srdce...^b

Za překladatelský a realizační tým
Alexandr Flek

Praha, leden 2009

PŘEDMLUVA K JUBILEJNÍMU VYDÁNÍ 2019

Když před deseti lety vyšla *Bible21* poprvé, nemohli jsme tušit, s jakým zájmem veřejnosti se nový překlad setká. Bible v novém českém znění tehdy vyšla poprvé v novém století, poprvé od pádu komunismu a poprvé od *Českého ekumenického překladu*, který byl dokončen o třicet let dříve. *Bible21* se stala bestsellerem roku, předmětem nebyvalého zájmu médií a tématem mnoha diskusí.

První náklad byl prakticky ihned rozebrán a následovaly další a další. K dnešnímu dni tak bylo vydáno více než 145 000 výtisků celé *Bible21* a téměř půl milionu *Nových zákonů* nebo jeho částí včetně audio nahrávky v podání předních českých herců. Text překladu i nahrávka se také zdarma šíří na internetu. V roce 2015 jsme vydání *Bible21* rozšířili o Deuterokanonické knihy Starého zákona, takže překlad je nyní k dispozici jak v tzv. užším (protestantském), tak v širším (katolicko-pravoslavném) kánonu.

Dneškem vstupuje *Bible21* do své druhé dekády. K oslavě tohoto jubilea jsme se rozhodli nikoli pro výpravné a nákladné vydání, ale naopak pro populární paperback, abychom podtrhli hlavní myšlenku našeho projektu: učinit Bibli dostupnou v každém ohledu a pro co nejširší okruh čtenářů.

V době, kdy jsme bombardováni záplavou nevěrohodných zpráv a neupřímných slov, věříme, že poselství Bible je stejně aktuální, živé a blahodárné jako v dobách Cyrila a Metoděje, kdy k nám přišlo poprvé, a jako v každé době, kdy slova Písma přinášela povzbuzení, inspiraci a orientaci těm, kdo kráčeli před námi. Kéž jsou tedy i pro nás tato slova světlem, které *svítí ve tmě, ale tma je nepohltila* (Jan 1:5).

Za tým Bible21

A. F. Velikonoce 2019

^bŽid 4:12

VÝCHOZÍ TEXT

Předlohou pro překlad Starého zákona byla standardní edice masoretského textu *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (5. rev. vyd., Stuttgart 1997). V některých případech, kde se hebrejský (nebo aramejský) text jeví jako porušený, jsme se řídili doporučeními poznámkového aparátu BHS a překládali v souladu se zněním kumránských rukopisů a starověkých překladů, jež jsou někdy až o tisíc let starší než dochovaný masoretský text. Tyto zdroje jsou vždy uvedeny v poznámkách pod čarou spolu s doslovným zněním masoretského textu.

Na celkem sedmnácti místech označených v poznámce jako „rekonstruované znění“^a uvádíme v souladu s výsledky soudobé textové kritiky pravděpodobné znění originálu, které však není podepřeno dochovanými textovými dokumenty. Jedná se o opravy běžných písařských chyb, jako je záměna písmena za jiné, záměna pořadí písmen, opakování písmene (dittografie) či jeho vynechávka (haplografie). Někdy jde pouze o jiné rozdělení hebrejského souhláskového textu na slova, příp. o jeho jinou vokalizaci.

V šesti případech překlad zohledňuje hebrejskou písařskou tradici, tzv. *tiq-qune soferim*.^b Jedná se o místa, kde židovští učenci rozeznali záměrnou změnu textu předchozími opisovači a zaznamenali pravděpodobnější původní znění. V jednom případě^c je písařská tradice uvedena jako alternativa v poznámce pod čarou.

Boží jméno *JHVH* v překladu nahrazujeme titulem Hospodin, jak je to v českých biblických překladech již po staletí zavedeno. Tímto archaičtějším synonymem slova „Pán“ nám čeština umožňuje reflektovat starodávnou praxi židovské zbožnosti, kdy se Boží jméno z úcty k němu nevysslovuje a při čtení je nahrazováno hebrejským *Adonaj*, tj. Pán, Panovník.^d

Překlad Nového zákona vychází z kritického vydání *Novum Testamentum Graece* (Nestle–Aland, 27. rev. vyd., Stuttgart 1998). Tam, kde svědecktví jednotlivých řeckých pramenů není jednoznačné, jsme se zpravidla řídili doporučeními komise Spojených biblických společností, jak je uvádí Bruce Metzger v příručce *A Textual Commentary on the Greek New Testament* (2. vyd., Stuttgart, 1994). Důležité rukopisné varianty vždy uvádíme v poznámce pod čarou.

Číslo kapitol a veršů nejsou součástí původních biblických dokumentů. Pro snazší vyhledávání a srovnávání textů bylo číslování kapitol zavedeno ve 13. stol. n. l., číslování veršů pak v 16. stol. Číslování v tomto překladu vychází z výše uvedené hebrejské a řecké edice, misty se proto liší od některých starších českých překladů Bible.

Nadpisy částí knih a jednotlivých perikop jsou k původnímu textu rovněž přidány a slouží pouze jako pomůcka pro snadnější orientaci čtenářů. Totéž platí i pro členění knih na odstavce, které v původních textech není graficky vyznačeno.

^aNum 26:13; Soud 7:3; 16:2; 2.Sam 20:14; 1.Let 2:42; Žalm 22:16; 106:7; Iza 43:14; Jer 18:14; Eze 3:12; 32:27; Oze 4:4, 5; 9:7; Mich 2:8; 6:9; Sof 3:18 ^bSoud 18:30; 1.Sam 3:13; 2.Sam 12:14; Job 7:20; Oze 4:7; Abk 1:12 ^cJob 32:3 ^dK významu jména *JHVH* viz Exod 3:14–15.

POZNÁMKOVÝ APARÁT

Tam, kde text obsahuje zřejmou citaci nebo narážku na jinou pasáž Bible, případně na některý mimobiblický dokument,^a uvádíme odkaz v poznámce pod čarou. V jiných případech slouží odkaz jako vysvětlivka k objasnění kontextu či okolnosti, která dnešnímu čtenáři nemusí být automaticky zřejmá. V několika případech upozorňujeme na textovou shodu mezi některými pasážemi.^b V poznámkách však neuvádíme odkazy na četná paralelní místa, tzv. křížové reference.

V překladu zachováváme původní míry a váhy ve starověkých jednotkách. Převody na metrické ekvivalenty (které jsou někdy jen orientační) uvádíme v poznámkách. Některé údaje, např. o množství obilí, se v textu objevují v původních jednotkách objemu, v poznámkách je však uvádíme přepočítané na jednotky hmotnosti, jak je to dnes běžné.^c

Tam, kde text obsahuje časový údaj, který lze datovat i podle mimobiblických historických dokumentů, uvádíme v poznámce datum v souladu s dnešním běžným kalendářem.^d Údaje o hodinách a denních dobách převádíme zpravidla přímo v textu na údaje dnes obvyklé. Například v Mat 20:3 je tak výraz „okolo deváté hodiny“ převodem původního „okolo třetí hodiny“, neboť dobové počítání času začínalo od šesté hodiny ranní. Pouhý doslovný překlad by tedy na podobných místech byl zavádějící.

POUŽITÉ ZKRATKY

hebr.	hebrejsky, hebrejský, hebrejšтина
Kum	kumránské rukopisy
LXX	řecká Septuaginta
MT	hebrejský masoretský text
řec.	řecky, řecký
Sam	samaritánský Pentateuch
Syr	syrská Pešita
Tg	aramejské targumy
Vul	latinská Vulgáta

MÍRY A VÁHY

Uvedené metrické ekvivalenty jsou přibližné a zaokrouhlené. Hodnota jednotek se v různých obdobích a na různých místech starověkého Předního východu poněkud lišila. Konkrétní převody jednotek jsou většinou uvedeny na příslušných místech textu v poznámkách pod čarou.

Délka		
dlaň	7,5 cm	
pěst	22,5 cm	3 dlaně
loket	45 cm	2 pěstě
hon (řec. <i>stadion</i>)	185 m	
Hmotnost		
gera	0,6 g	1/20 šekelu
beka	5,8 g	1/2 šekelu
šekel	11,5 g	
hřivna (hebr. <i>mina</i>)	0,6 kg	50 šekelů
talent (hebr. <i>kikar</i>)	34 kg	60 hřiven
Objem		
<i>sypké látky</i>		
omer	2,2 l	1/10 efy
míra (hebr. <i>sea</i>)	7,3 l	1/3 efy
efa/bat	22 l	
chomer	220 l	10 ef
<i>tekuté látky</i>		
mírka (hebr. <i>log</i>)	0,3 l	1/72 baty
hin	3,6 l	1/6 baty
bat	22 l	
kor	220 l	10 batů

^a Viz Skut 17:28; 1.Kor 15:33; Juda 15. ^b Viz např. 1.Let 16:7, 23, 34; Neh 7:5. ^c Shodný objem dvou odlišných druhů obilí se pak v poznámkách může objevit jako dvě rozdílné hmotnosti, viz např. 2.Let 2:9; 27:5. ^d Viz např. 2.Král 25:1; Ezd 3:1; Iza 15:28; Eze 1:2; Ageus 2:1 aj.

STARÝ ZÁKON

GENESIS

NA POČÁTKU

Příběh nebe a země

NA POČÁTKU Bůh stvořil nebe a zemi. ²Země pak byla pustá a prázdná, a Bůh oddělil světlo od tmy. ⁵Bůh nazval světlo „den“ a tmu nazval „noc“. Byl večer a bylo ráno, den první.

³Bůh řekl: „Ať je světlo!“ – a bylo světlo. ⁴Bůh viděl, že světlo je dobré, a Bůh oddělil světlo od tmy. ⁵Bůh nazval světlo „den“ a tmu nazval „noc“. Byl večer a bylo ráno, den první.

⁶Bůh řekl: „Ať je uprostřed vod obloha, aby oddělovala vody od vod!“ ⁷Bůh učinil oblohu a oddělil vody pod oblohou od vod nad oblohou – a stalo se. ⁸Bůh nazval oblohu „nebe“ a byl večer a bylo ráno, den druhý.

⁹Bůh řekl: „Ať se vody pod nebem shromáždí na jedno místo a ať se ukáže souš!“ – a stalo se. ¹⁰Bůh nazval souš „země“ a shromáždění vod nazval „moře“. A Bůh viděl, že je to dobré.

¹¹Tehdy Bůh řekl: „Ať země zplodí zeleň: byliny nesoucí semeno a různé druhy plodných stromů nesoucích ovoce, v němž je jejich semeno na zemi!“ – a stalo se. ¹²Země vydala zeleň: různé druhy bylin nesoucích semeno a různé druhy stromů nesoucích ovoce, v němž je jejich semeno. A Bůh viděl, že je to dobré. ¹³Byl večer a bylo ráno, den třetí.

¹⁴Bůh řekl: „Ať jsou na nebeské obloze svítilny, aby oddělovaly den od noci; budou znameními k určování období, dnů a let; ¹⁵budou na nebeské obloze svítilnami k osvětlování země!“ – a stalo se. ¹⁶Bůh učinil dvě veliké svítilny: větší, aby vládla dni, a menší, aby vládla noci; učinil rovněž hvězdy. ¹⁷Bůh je umístil na nebeské obloze, aby osvětlovaly zemi, ¹⁸aby panovaly nade dnem a nocí a aby oddělovaly světlo od tmy. A Bůh viděl, že je to dobré. ¹⁹Byl večer a bylo ráno, den čtvrtý.

²⁰Bůh řekl: „Ať se vody zahemží množstvím živočichů a nad zemí pod nebeskou oblohou ať létají ptáci!“ ²¹Bůh tedy stvořil velké mořské obludy a všemožné druhy čilých živočichů, jimiž se zahemžily vody, i všemožné druhy okřídlených ptáků. A Bůh viděl, že je to dobré. ²²Bůh jim požehnal a řekl: „Plodte a množte se a naplňte vody v mořích; také ptáci ať se rozmnožují na zemi.“ ²³Byl večer a bylo ráno, den pátý.

²⁴Bůh řekl: „Ať země vydá různé druhy živočichů: různé druhy dobytka, drobné havěti i polní zvěře!“ – a stalo se. ²⁵Bůh učinil různé druhy polní zvěře a dobytka i všemožné druhy zemské havěti. A Bůh viděl, že je to dobré.

²⁶Tehdy Bůh řekl: „Učiňme člověka k našemu obrazu, podle naší podoby! Ať panují nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nad dobyt看em, nade vsí zemí i nad veškerou havětí lezoucí po zemi.“

²⁷Bůh stvořil člověka ke svému obrazu,
k obrazu Božímu stvořil je:
jako muže a ženu stvořil je.

²⁸A Bůh jim požehnal. Bůh jim řekl: „Plodte a množte se, naplňte zem, podmaňte si ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem i nad každým živočichem lezoucím po zemi.“

²⁹Bůh také řekl: „Hle, dal jsem vám všechny byliny vydávající semeno na celém povrchu země i každý strom, na němž je ovoce vydávající semeno. To vám bude za pokrm. ³⁰Také veškeré polní zvířetí, všem nebeským ptákům i všemu, co leze po zemi, zkrátka všemu, co má v sobě život, jsem dal za pokrm všechny zelené byliny“ – a stalo se. ³¹Bůh viděl všechno, co učinil, a hle, bylo to velmi dobré! Byl večer a bylo ráno, den šestý.

2 Tak bylo dokončeno nebe a země s veškerou jejich rozmanitostí. ²Sedmého dne Bůh dokončil dílo, na němž pracoval; sedmého dne odpočinul od veškeré práce, kterou dělal. ³Bůh sedmý den požehnal a posvětil jej, neboť v něm Bůh odpočinul od všeho díla, jež vykonal, když tvořil.

⁴To je příběh nebe a země, o jejich stvoření.

V Boží zahradě

Tenkrát, když Hospodin Bůh učinil zemi a nebe, ⁵na zemi ještě nebylo žádné polní křoví a nerostly žádné polní byliny. Hospodin Bůh na zem ještě neselal déšť a nebyl ani člověk, který by obdělával půdu. ⁶Ze země však vystupovala pára a zavlažovala celý zemský povrch.

⁷Hospodin Bůh pak z prachu země zformoval člověka^a a do jeho chřípí vdechl dech života. Tak se člověk stal živou bytostí.

⁸Hospodin Bůh vysázel v Edenu^b na východě zahradu a do ní postavil člověka, jehož zformoval. ⁹Hospodin Bůh nechal ze země vyrůst všelijaké stromy lákavé na pohled a dobré k jídlu, včetně stromu života uprostřed zahrady a stromu poznání dobra i zla.

¹⁰Edenu vycházela řeka, aby zavlažovala zahradu, a odtud se rozdělovala do čtyř hlavních toků. ¹¹První se jmenuje Píšon. Obtéká celou zemi Chavílu, kde je zlato, ¹²a zlato té země je výborné. Je tam i vonná pryskyřice bdélium a kámen onyx. ¹³Druhá řeka se jmenuje Gichon; ta obtéká celou zemi Habeš. ¹⁴Třetí řeka se jmenuje Tigris a teče na východ od Asýrie. A čtvrtá řeka je Eufkrat.

¹⁵Hospodin Bůh tedy vzal člověka a usadil ho do zahrady Eden, aby ji obdělával a střežil. ¹⁶Hospodin Bůh člověku přikázal: „Z každého stromu v zahradě můžeš svobodně jíst, ¹⁷kromě stromu poznání dobra i zla. Z toho nejz, neboť v den, kdy bys z něj jedl, jistě zemřeš.“

¹⁸Hospodin Bůh také řekl: „Není dobré, aby byl člověk sám; opatřím mu rovnocennou oporu.“

^a7 hebr. *adam* zní jako *adama* (země); označuje člověka, lidstvo nebo je použito jako vlastní jméno (v. 19 aj.) ^b8 hebr. *Rozkoš*

¹⁹(Hospodin Bůh totiž zformoval ze země všemnu polní zvířetí i všechno nebeské ptactvo a přivedl je k Adamovi, aby viděl, jak je pojmenuje. Jakkoli pak Adam nazval kterého živočicha, tak se jmenoval. ²⁰Adam tedy pojmenoval všechn dobytek, nebeské ptactvo i všechnu polní zvěř. Pro Adama se ale nenašla rovnocenná opora.)

²¹Hospodin Bůh tedy na Adama přivedl hluboký spánek. Když usnul, vzal jedno z jeho žeber a zaplnil to místo tělem. ²²Z onoho žebra, které vzal z Adama, pak Hospodin Bůh vytvořil ženu a přivedl ji k Adamovi.

²³Adam tenkrát řekl:

„To je konečně ona:
kost z mých kostí,
tělo z mého těla!
Bude se nazývat manželkou,
neboť je vzata z manžela!“

²⁴To proto muž opouští otce i matku – aby přilnul ke své manželce a stali se jedním tělem. ²⁵Oba dva, muž i jeho žena, byli nazí a nestyděli se.

První hřích

3 Nejchytřejší ze všech polních zvířat, která Hospodin Bůh učinil, byl had. Ten řekl ženě: „Opravdu vám Bůh zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?“

²„Ovoce stromů v zahradě jíst smíme,“ odpověděla žena hadovi. ³„Ale o ovoci stromu uprostřed zahrady Bůh řekl: „Nejzte z něj, ani se ho nedotýkejte, jinak zemřete.““

⁴Na to had ženě řekl: „Určitě nezemřete! ⁵Bůh ale ví, že jakmile pojíte z toho stromu, otevrou se vám oči a budete jako Bůh: budete znát dobro i zlo.“

⁶Když tedy žena viděla, že onen strom je dobrý k jídlu a lákavý na pohled, strom slibující porozumění, vzala z jeho ovoce a jedla. Dala i svému muži, který byl s ní, a také on jedl. ⁷Tehdy se jim oběma otevřely oči a poznali, že jsou nazí. Svázali tedy fíkové listí a udělali si zástěrky.

⁸Vtom ale uslyšeli hlas Hospodina Boha procházejícího se zahradou za denního vánku. Tehdy se Adam a jeho žena skryli před Hospodinem Bohem uprostřed stromů zahrady.

⁹„Kde jsi?“ volal Hospodin Bůh na Adama.

¹⁰Ten odpověděl: „Slyšel jsem v zahradě tvůj hlas a dostal jsem strach, protože jsem nahý. Proto jsem se skryl.“

¹¹„Kdo ti řekl, že jsi nahý?“ tázal se Hospodin Bůh. „Nejedl jsi z toho stromu, z něhož jsem ti zakázal jíst?“

¹²Adam odpověděl: „Žena, kterou jsi mi dal, aby byla se mnou, ta mi dala z toho stromu, a tak jsem jedl.“

¹³„Cos to udělala?“ řekl Hospodin Bůh ženě.

„Had mě podvedl, a tak jsem jedla,“ odpověděla.

¹⁴Hospodin Bůh tedy řekl hadovi:

„Za to, cos udělal, budeš zlořečený
mezi vším dobyt看em i divokými zvířaty.“

^a3 Gen 2:17

Po všechny dny svého života poležeš po břiše
a žrát budeš prach.

¹⁵Rozpoutám také nepřátelství mezi tebou a ženou
i mezi tvým a jejím potomkem.
On ti rozdrtí hlavu
a ty mu rozdrtíš patu.“

¹⁶Ženě řekl:

„Rozmnožím útrapy tvého těhotenství,
své děti budeš rodit v bolestech.
Po muži budeš dychtivě toužit,
on ti však bude pouččet.“

¹⁷Adamovi řekl:

„Protožeš poslechl svou ženu
a jedl ze zakázaného stromu,
země bude kvůli tobě zlořečená!
Po všechny dny svého života
z ní budeš jíst v útrapách;
¹⁸bude ti plodit trní a bodláčí
a ty budeš jíst polní byliny.
¹⁹V potu tváře budeš jíst svůj chléb,
dokud se nevrátíš do země,
neboť z ní pocházíš:
Prach jsi a v prach se obrátíš!“

²⁰Adam pak dal své ženě jméno Eva (to jest *Živa*), neboť ona byla matkou všech živých.

²¹Hospodin Bůh udělal Adamovi a jeho ženě kožený oděv a oblékl je.
²²Hospodin Bůh si tehdy řekl: „Hle, člověk se stal jakoby jedním z nás, neboť zná dobro i zlo. Aby teď ještě nevztáhl ruku, nevezal také ze stromu života a nežil navěky...“ ²³Proto Hospodin Bůh člověka vyhnal ze zahrady Eden, aby obdělával zemi, z níž byl vzat. ²⁴Vyhostil člověka a na východní straně zahrady Eden umístil cheruby s míhajícími se plamenným mečem, aby střežili cestu ke stromu života.

Kain a Abel

4 Adam se miloval se svou ženou Evou a ta počala a porodila Kaina. Tehdy řekla: „Získala jsem od Hospodina muže!“^a ²Porodila také Ábela, jeho bratra. Ábel se pak stal pastýřem ovcí, ale Kain obdělával půdu.

³Po nějaké době se stalo, že Kain přinesl Hospodinu obět z plodů země, ⁴zatímco Ábel jí přinesl z prvorozených ovcí svého stáda a z jejich tuku. Hospodin našel zalíbení v Ábelovi a v jeho oběti, ⁵ale v Kainovi a jeho oběti zalíbení nenašel. Kaina to rozlítlo, až se mu zkrivila tvář.

⁶Hospodin tedy Kainovi řekl: „Proč se zlobíš? Proč máš zkrivenou tvář?
⁷Copak tě nepřijmu, když budeš jednat dobře? Když ale nebudeš jednat dobře,

^a1 jméno *Kain* v hebr. zní podobně jako *Zisk*

pak ve dveřích číhá hřích a dychtí po tobě. Ty ale máš nad ním panovat.“
⁸Kain svému bratru řekl: „Pojďme na pole!“^a A když byli na poli, Kain se na svého bratra Ábela vrhl a zabil ho.

⁹„Kde je tvůj bratr Ábel?“ zeptal se Kaina Hospodin.

„Nevím,“ odpověděl. „Jsem snad strážcem svého bratra?“

¹⁰„Cos to udělal?“ řekl mu Hospodin. „Slyš, krev tvého bratra ke mně volá ze země! ¹¹Teď budeš zlořečenější než země, která otevřela ústa, aby vpila krev tvého bratra, kterou jsi prolil! ¹²Když budeš obdělávat zemi, už ti nedá svoji sílu. Budeš na zemi tulákem a štvancem.“

¹³„Můj trest je větší, než lze unést,“ odpověděl Kain Hospodinu. ¹⁴„Pohled, dnes mě vyháňáš ze vsi úrodné země a budu se před tebou muset skrývat. Budu na zemi tulákem a štvancem a kdokoli mě najde, ten mě zabije!“

¹⁵Hospodin mu řekl: „Kdokoli zabije Kaina, ponese sedmínásobnou pomstu.“ Hospodin pak na Kaina vložil znamení, aby ho nikdo, kdo ho najde, nezabil. ¹⁶Kain tedy odešel od Hospodinovy tváře a usadil se v zemi Nód^b na východ od Edenu.

¹⁷Kain se miloval se svou ženou a ta počala a porodila Chanocha. Postavil město a pojmenoval ho po svém synovi Chanoch. ¹⁸Chanochovi se pak narodil Irad, Irad zplodil Mechujaele, Mechujael zplodil Metušaale a Metušael zplodil Lemecha.

¹⁹Lemech si vzal dvě ženy: jedna se jmenovala Ada, druhá Cila. ²⁰Ada porodila Jábala, jenž se stal otcem těch, kdo žijí ve stanech a pasou stáda. ²¹Jeho bratr jménem Jubal se stal otcem všech, kdo hrají na citery a píšťaly.

²²Cila také porodila, a to Tubal-kaina, mistra všech kovářů bronzu a železa. A Tubal-kainova sestra byla Naama.

²³Lemech řekl svým ženám:

„Ado a Cilo, poslouchejte mě,
ženy Lemechovy, slyšte mou řeč:
Zabil jsem muže za ránu, kterou mi zasadil,
zabil jsem mladíka za zranění, jež mi způsobil.
²⁴Bude-li Kain mstěn sedmkrát,
Lemech bude mstěn sedmasedmdesátkrát!“

²⁵Adam se znovu miloval se svou ženou a ta porodila syna a dala mu jméno Set (to jest *Náhrada*). Řekla si totiž: „Bůh mi dal jiného potomka náhradou za Ábela, kterého zabil Kain.“ ²⁶Také Setovi se pak narodil syn a dostal jméno Enoš, *Člověk*.

Tedy začalo vzývání Hospodinova jména.

Adamovo potomstvo

5 Toto je kniha Adamova příběhu. Tenkrát, když Bůh stvořil člověka, učinil jej podle své podoby.^c Stvořil je jako muže a ženu, požehnal jim a v den, kdy byli stvořeni, jim dal jméno Adam, *Člověk*.

³Když bylo Adamovi 130 let, zplodil syna podle své podoby, ke svému obrazu, a dal mu jméno Set. ⁴Po zplodění Seta žil Adam ještě 800 let a plodil syny a dcery. ⁵Adam žil celkem 930 let a potom zemřel.

^a8 podle Sam, LXX, Syr, Vul (slova „Pojďme na pole“ v MT chybí) ^b16 hebr. *Bloudění, Toulání* (srov. v. 12 a 14) ^c1 Gen 1:26–27

⁶Když bylo Setovi 105 let, zplodil Enoše. ⁷Po zplození Enoše žil Set ještě 807 let a plodil syny a dcery. ⁸Set žil celkem 912 let a potom zemřel.

⁹Když bylo Enošovi 90 let, zplodil Kénana. ¹⁰Po zplození Kénana žil Enoš ještě 815 let a plodil syny a dcery. ¹¹Enoš žil celkem 905 let a potom zemřel.

¹²Když bylo Kénanovi 70 let, zplodil Mahalalela. ¹³Po zplození Mahalalela žil Kénan ještě 840 let a plodil syny a dcery. ¹⁴Kénan žil celkem 910 let a potom zemřel.

¹⁵Když bylo Mahalalelovi 65 let, zplodil Járeda. ¹⁶Po zplození Járeda žil Mahalalel ještě 830 let a plodil syny a dcery. ¹⁷Mahalalel žil celkem 895 let a potom zemřel.

¹⁸Když bylo Járedovi 162 let, zplodil Enocha. ¹⁹Po zplození Enocha žil Járed ještě 800 let a plodil syny a dcery. ²⁰Járed žil celkem 962 let a potom zemřel.

²¹Když bylo Enochovi 65 let, zplodil Metuzaléma. ²²Po zplození Metuzaléma žil Enoch s Bohem ještě 300 let a plodil syny a dcery. ²³Enoch žil celkem 365 let. ²⁴Enoch žil s Bohem, až jednou zmizel, neboť ho Bůh vzal.

²⁵Když bylo Metuzalémovi 187 let, zplodil Lámecha. ²⁶Po zplození Lámecha žil Metuzalém 782 let a plodil syny a dcery. ²⁷Metuzalém žil celkem 969 let a potom zemřel.

²⁸Když bylo Lámechovi 182 let, zplodil syna ²⁹a dal mu jméno Noe, *Úleva*, neboť řekl: „Ten nám přinese úlevu od těžké dřiny našich rukou, kterou máme se zemí, jíž Hospodin zlořečil.“ ³⁰Po zplození Noema žil Lámech 595 let a plodil syny a dcery. ³¹Lámech žil celkem 777 let a potom zemřel.

³²A když bylo Noemovi 500 let, zplodil Sema, Cháma a Jáfeta.

Zkažená země

6 Když se lidstvo na zemi začalo množit a rodily se jim dcery, ²Boží synové viděli, jak jsou lidské dcery krásné, a brali si za ženy všechny, jichž se jim zachtělo. ³Tedy si Hospodin řekl: „Můj duch nezůstane v člověku navěky – je to koneckonců smrtelný tvor! Ať jeho dny trvají už jen sto dvacet let.“

⁴(V oněch dnech, a také později, se na zemi vyskytovali zrudní obři. Boží synové totiž přicházeli k lidským dcerám a ty jim je rodily. To jsou ti dávní hrdinové, ti muži slavné pověsti.)

⁵Hospodin viděl, jak se na zemi množí lidské zlo a že všechny myšlenky, jež spřádají v srdcích, jsou den co den jen zlé. ⁶Hospodin litoval, že vůbec učinil člověka na zemi, a trápil se v srdci. ⁷Tedy si řekl: „Člověka, jehož jsem stvořil, smetu z povrchu země a s ním i dobytek, drobnou havěť a nebeské ptačtvo! Je mi líto, že jsem je učinil.“

⁸Noe však u Hospodina našel milost.

Postav si archu

⁹Toto je Noemův příběh.

Noe byl mezi svými současníky spravedlivý a poctivý člověk. Noe žil s Bohem. ¹⁰Noe zplodil tři syny: Sema, Cháma a Jáfeta.

¹¹Země však byla v Božích očích zkažená a plná násilí. ¹²Bůh pohlédl na zemi a hle, byla zkažená! Veškeré tvorstvo na zemi žilo zkažené.

¹³Bůh Noemovi řekl: „Rozhodl jsem se skoncovat se všemi tvory, protože naplnili zemi násilím. Hle, nyní je zničím i se zemí. ¹⁴Proto si postav archu

z cypřišového dřeva. Archu propleteš rákosím a zevnitř i zvenčí ji vymažeš smolou. ¹⁵Uděláš ji takto: archa bude 300 loktů dlouhá, 50 loktů široká a 30 loktů vysoká.^a ¹⁶V arše necháš průzor a o loket výše ji zastřešíš; do boku archy také vsadíš dveře. Uděláš v ní spodní, druhé a třetí patro. ¹⁷Hle, já sám způsobím na zemi záplavu vody, jež zničí všechny tvory, v nichž je duch života pod nebem. Vše, co je na zemi, zahyne. ¹⁸S tebou však uzavřu smlouvu, a tak vejdeš do archy – ty a s tebou tví synové, tvá žena a ženy tvých synů. ¹⁹Ze všeho živého, z veškerého tvorstva, přivedeš do archy po páru od každého druhu, aby přežili s tebou. Bude to samec a samice ²⁰z různých druhů ptáků, z různých druhů dobytka i z všemožných druhů zemské havěti. Z toho všeho k tobě přijde po páru, abys je zachoval naživu. ²¹Proto si opatři veškerou potravu, která se jí, a připrav zásoby jídla pro sebe i pro ně.“

²²Noe tak učinil; učinil všechno přesně tak, jak mu Bůh přikázal.

7 Hospodin potom Noemovi řekl: „Vejd s celou svou domácností do archy. Viděl jsem totiž, že jsi přede mnou v tomto pokolení jediný spravedlivý. ²Ze všech čistých zvířat vezmeš k sobě po sedmi párech, vždy samce a samici; ze všech nečistých zvířat však jen po páru, samce a samici. ³Také z nebeského ptačtva vezmeš po sedmi párech, vždy samce a samici, pro zachování jejich semene na zemi. ⁴Už za sedm dní totiž na zem sešlu déšť, jenž potrvá čtyřicet dní a čtyřicet nocí. Vše, co jsem učinil, smetu z povrchu země.“

⁵A Noe učinil všechno tak, jak mu Hospodin přikázal.

Potopa

⁶Země byla zaplavena vodou, když bylo Noemovi šest set let. ⁷Kvůli té vodní záplavě vešel Noe do archy a s ním jeho synové, jeho žena a ženy jeho synů. ⁸Ze všech čistých i nečistých zvířat, ze všech ptáků i ze všeho, co leze po zemi, ⁹vešli k Noemovi do archy vždy dva a dva, samec a samice, jak to Noemovi přikázal Bůh.

¹⁰Po sedmi dnech pak byla země zaplavena vodou. ¹¹Stalo se to šestistého roku Noemova života, sedmnáctého dne druhého měsíce. Ten den vytryskly všechny prameny veliké propasti a nebeské průduchy se otevřely. ¹²Průtrž vod trvala na zemi čtyřicet dní a čtyřicet nocí.

¹³Noe, jeho synové Sem, Chám a Jáfet, Noemova žena a tři ženy jeho synů vešli onoho dne do archy. ¹⁴Oni i všemožné druhy zvířete, dobytka, havěti lezoucí po zemi i ptačtva, všichni ptáci a okřídlení ¹⁵přišli k Noemovi do archy. Z veškerého tvorstva, v němž je duch života, přišli po jednom páru. ¹⁶Z veškerého tvorstva přicházel samec a samice; přišli, jak jim Bůh přikázal. A Hospodin za ním zavřel.

¹⁷Na zemi pak během čtyřiceti dní nastala potopa. Vody přibývalo, až nadnesla archu, takže se zvedla od země. ¹⁸Voda se na zemi mohutně vzdouvala, rychle jí přibývalo a archa plula po vodní hladině. ¹⁹Voda se na zemi vzdouvala stále mohutněji, až přikryla všechny vysoké hory pode vším nebem. ²⁰A když byly hory přikryty, vzdemula se voda ještě o patnáct loktů.^b

²¹Veškeré tvorstvo na zemi, vše, co se hýbe, zahynulo – ptačtvo i dobytek, zvěř i veškerá havěť hemžící se po zemi, i všichni lidé. ²²Vše, co mělo v chřípí dech života, vše, co žilo na souši, pomřelo. ²³Bůh smetl všechny

^a15 asi 138 × 23 × 14 m (1 loket = asi 46 cm)

^b20 asi 7 m

DANIEL

V KRÁLOVSKÝCH SLUŽBÁCH

Neposkvrníme se

V TŘETÍM ROCE vlády judského krále Joakima^a přitáhl k Jeruzalému babylonský král Nabukadnezar^b a oblehl jej. ²Hospodin mu vydal judského krále Joakima do rukou a s ním i část vybavení Božího chrámu. Nabukadnezar je s sebou odvezl do chrámu svého boha v Babylonii a uložil je v chrámové pokladnici.

³Jednou král přikázal vrchnímu dvořanu Ašpenazovi, ať mu přivede některé izraelské mladíky z královského rodu a ze šlechty – ⁴zdravé a krásné, v každém ohledu bystré, vzdělané a učenlivé, kteří by mohli sloužit v královském paláci. Takové měl učit babylonskému písemnictví a jazyku. ⁵Král jim určil každodenní přiděl pokrmů a vína z královského stolu. Tři roky měli být takto vychováváni a po jejich uplynutí měli vstoupit do královských služeb. ⁶Mezi vybranými byli i Židé Daniel, Chananiáš, Mišael a Azariáš. ⁷Vrchní dvořan je ale přejmenoval – Danielovi dal jméno Baltazar, Chananiášovi Šadrach, Mišaelovi Mešach a Azariášovi Abednego.

⁸Daniel se však rozhodl, že se neposkvrní pokrmý a vínem z královského stolu. Žádal proto vrchního dvořana, aby se těmi věcmi nemusel poskvřňovat. ⁹Bůh Danielovi u vrchního dvořana daroval přízeň a náklonnost, ¹⁰ale ten mu přesto odpověděl: „Bojím se svého pána. Sám král určil, co máte jíst a pít. Co když uvidí, že vypadáte hůř než vaši vrstevníci? Král by mě kvůli vám připravil o hlavu!“

¹¹Daniel pak tedy požádal komorníka, kterého Danielovi, Chananiášovi, Mišaelovi a Azariášovi přidělil vrchní dvořan: ¹²„Zkus to prosím s námi na deset dní. Ať nám dávají k jídlu jen zeleninu a k pití jen vodu. ¹³Potom porovnáš, jak vypadáme my a jak mladíci, kteří jedí z královského stolu, a ráčíš s námi naložit podle toho, co uvidíš.“ ¹⁴Komorník jim tedy vyhověl a na deset dní to s nimi zkusil.

¹⁵Po deseti dnech vypadali zdravěji a silněji než všichni mladíci, kteří jedli z královského stolu. ¹⁶Komorník tedy odnášel jejich vybrané pokrmy i víno, které měli pít, a nosil jim zeleninu. ¹⁷A Bůh ty čtyři mládence obdaroval znalostí a pochopením veškerého písemnictví a moudrosti. Daniel kromě toho rozuměl všem viděním a snům.

¹⁸Když uplynula králem stanovená lhůta, po níž měli být předvedeni k němu, přivedl je vrchní dvořan před Nabukadnezara. ¹⁹Král s nimi hovořil a zjistil, že se nikdo z nich nevyrovná Danielovi, Chananiášovi, Mišaelovi a Azariášovi. A tak byli přijati do královských služeb. ²⁰Kdykoli od nich král potřeboval moudrou a rozumnou radu, zjistil, že desetkrát převyšují všechny věštky a kouzelníky v celém jeho království.

²¹Daniel tam pak zůstal až do prvního roku krále Kýra.^c

^{a1} 605 př. n. l. (2.Král 24:1; 2.Let 36:5–7) ^{b1} Nabukadnezar II. (604–562 př. n. l.)

^{c21} Kýros II. Veliký (559/530 př. n. l.), zakladatel Perské říše; jeho *první rok* se zde počítá od jeho dobytí Babylonu, tedy 539 př. n. l. (srov. 2.Let 36:22; Ezd 1:1)

Kráľův sen

2 Ve druhém roce své vlády měl Nabukadnezar sen, který ho rozrušil tak, že nemohl spát. ²Král si proto nechal zavolat věštce, kouzelníky, čaroděje a mágy, aby mu pověděli, co se mu zdálo. Když přišli a stanuli před králem, ³řekl jim: „Zdál se mi sen, který mě rozrušil. Musím se dozvědět, co znamená.“

⁴Mágové králi odpověděli (aramejsky): „Ať žiješ, králi, navěky! Rač nám prosím ten sen vyprávět a my jej vyložíme.“

⁵Král ale mágům řekl: „Tímto prohlašuji: Pokud mi nesdělíte onen sen i jeho výklad, nechám vás rozčtvrtit a vaše domy obrátit v smetiště. ⁶Pokud mi však sen i jeho výklad sdělíte, zahrnu vás dary, odměnami a vysokými poctami. Nuže, povězte mi, co se mi zdálo a co to znamená.“

⁷Znovu tedy králi odpověděli: „Nechť nám král prosím vypráví ten sen a my jej vyložíme.“

⁸Král však řekl: „Je mi to jasné! Snažíte se získat čas, protože víte, že jsem prohlásil: ⁹Pokud mi nepovíte, co se mi zdálo, čeká vás jediný trest.‘ Domluvili jste se, že mi budete namlouvat lži a báchorky, dokud mě to nepřejde. Nuže, povězte mi ten sen, ať poznám, že mi ho dovedete i vyložit!“

¹⁰Mágové na to králi odpověděli: „Žádný člověk na zemi nedokáže královské Výsosti sdělit, co žádá. Žádný král, jakkoli veliký a mocný, nikdy nic takového od žádného věštce, kouzelníka ani mága nežádal. ¹¹Král žádá nemožné. Nikdo to jeho Výsosti nedokáže sdělit, kromě bohů, kteří však mezi smrtelníky nebydlí.“

¹²To krále rozhněvalo. Rozlítil se tak, že nařídil popravu všech mudrců v Babylonu. ¹³Jakmile to nařízení vyšlo, začali mudrce popravovat a hledali také Daniela a jeho přátele, aby je popravili.

¹⁴Když Arioch, velitel královské stráže, vyšel pobíjet babylonské mudrce, Daniel s ním promluvil moudře a uvážlivě. ¹⁵Oslovil králova zmocněnce Ariocha taktó: „Čím to, že král vydal tak přísný rozkaz?“ A když mu Arioch celou věc pověděl, ¹⁶Daniel šel za králem a požádal o čas, aby mu mohl sen vyložit.

¹⁷Potom se Daniel vrátil domů a celou věc pověděl svým přátelům Chana-niášovi, Mišaelovi a Azariášovi: ¹⁸Ať prosí Boha nebes o slitování ohledně toho tajemství, aby Daniel a jeho přátelé nebyli popraveni s ostatními babylonskými mudrci. ¹⁹V noci pak Danielovi bylo to tajemství zjeveno ve vidění. Daniel proto chválil Boha nebes ²⁰a řekl:

„Chváleno buď jméno Boží
od věků až na věky –
moudrost a síla jemu náleží!

²¹ On mění časy a období,
sesazuje krále a jiné nastolí.
Mudrce obdařuje moudrostí,
rozumným dává poznání.

²² Zjevuje věci skryté v hlubinách,
on ví, co leží v tmách,
a světlo u něj přebývá.

⁴ následující text až po Dan 7:28 je psán aramejsky

²³ Chválím tě a oslavuji, Bože otců mých –
moudrost a sílu dal jsi mi!
Oznámil jsi mi, zač jsme tě prosili,
oznámil jsi nám sen královsky!“

Bůh zjevuje tajemství

²⁴S tím se pak Daniel vydal za Ariochem, kterého král pověřil popravami babylonských mudrců. Přišel za ním a řekl mu: „Nepopravuj babylonské mudrce! Vezmi mě ke králi a já mu ten sen vyložím.“

²⁵Arioch vzal Daniela rychle ke králi a taktó ho ohlásil: „Našel jsem mezi judskými vyhnanci muže, který králi vyloží jeho sen.“

²⁶Král se tedy Daniela zvaného Baltazar zeptal: „Ty bys mi uměl sdělit, co jsem viděl ve snu a co to znamená?“

²⁷Daniel králi odpověděl: „Tajemství, na něž se král ptá, mu nedokáže vysvětlit žádný mudrc, kouzelník, věstec ani jasnovidec. ²⁸Na nebi je však Bůh, který zjevuje tajemství. Ten králi Nabukadnezarovi ukázal, co se stane v posledních dnech. Sen a vidění, která jsi v mysli viděl na lůžku, jsou následující:

²⁹Když jsi, králi, ležel na lůžku, přemýšlel jsi o tom, co se bude dít v budoucnu, a Ten, který zjevuje tajemství, ti ukázal, co se stane. ³⁰Mně to tajemství nebylo zjeveno proto, že bych byl moudřejší než všichni ostatní, ale proto, aby se král dozvěděl, co to znamená, a abys porozuměl tomu, o čem jsi přemýšlel.

³¹Nuže, králi, měl jsi vidění a hle, spatřils jakousi velikou sochu. Byla to ohromná socha neobyčejného vzhledu. Tyčila se před tebou a budila hrůzu. ³²Hlava té sochy byla z čistého zlata, hrud a paže ze stříbra, břicho a boky bronzové, ³³stehna železná a nohy zčásti železná a zčásti hliněné. ³⁴Díval ses a hle, z hory se bez dotyku lidské ruky vylomil kámen, zasáhl sochu do železných a hliněných nohou a rozdrtil je. ³⁵Vtom se všechno to železo, hlína, bronz, stříbro a zlato rozpadlo na kousky – jako plevy, když se v létě mlátí obilí. Vitr je roznesl, že po nich nezbylo památky. Ale ten kámen, který sochu zasáhl, se stal velikou horou a zaplnil celou zem.

³⁶Tolik sen. Teď povíme královské Výsosti jeho výklad. ³⁷Ty, králi, jsi král králů, protože ti Bůh nebes dal království a moc, sílu i slávu. ³⁸Dal ti do rukou celý obydlený svět, všechny lidi, zvěř i ptactvo, a učinil tě vládcem nad tím vším. Ty jsi ta zlatá hlava.

³⁹Po tobě ale povstane jiné království, slabší než to tvé, a po něm třetí království, bronzové, které ovládne celý svět. ⁴⁰Nakonec přijde čtvrté království, silné jako železo. Železo totiž vše rozbíjí a drtí, a jako železo vše rozbíjí, tak bude i ono království vše rozbíjet a ničit. ⁴¹A že jsi viděl nohy a prsty zčásti hliněné a zčásti železné, znamená, že to království bude rozdělené. Bude však mít v sobě něco ze síly železa, neboť jsi viděl do té obyčejné hlíny přimíšené železo. ⁴²Prsty nohou zčásti železné a zčásti hliněné znamenají, že to království bude zčásti silné a zčásti křehké. ⁴³A že jsi viděl železo smíšené s obyčejnou hlínou, znamená, že se lidská pokolení budou mísit, ale držet spolu nebudou, tak jako železo nedrží s hlínou.

⁴⁴Za dnů těch králů však Bůh nebes nastolí království, které se nikdy nezhroutí, království, které si nepřivlastní žádný lid. To království rozdrtí

a ukončí všechna ostatní království, samo pak potrvá navěky.⁴⁵To je smysl vidění, v němž jsi spatřil, jak se z hory bez dotyku lidské ruky vylomil kámen a rozdrtil železo, bronz, hlínu, stříbro i zlato. Veliký Bůh ukázal králi, co se bude dít v budoucnu. Ten sen je pravdivý a jeho výklad jistý.“

⁴⁶Král Nabukadnezar padl před Danielem na tvář a klaněl se mu. Nařídil také, ať se na jeho počest obětuje oběti a vonné kadidlo. ⁴⁷Potom král řekl Danielovi: „Váš Bůh je opravdu Bůh bohů, Pán králů a zjevovatel tajemství – vždyť tys mi to tajemství dokázal vyjevit!“

⁴⁸Král pak Daniela povýšil a zahrnul ho množstvím vzácných darů. Jmenoval ho správcem celé provincie Babylon a také nejvyšším ze všech babylonských mudrců. ⁴⁹Na Danielovu žádost pak správu provincie pověřil Šadracha, Mešacha a Abednega. Sám Daniel ovšem zůstal na královském dvoře.

Klanějte se zlaté soše!

3 Král Nabukadnezar nechal vyrobit zlatou sochu. Byla 60 loktů vysoká a 6 loktů široká.⁴ Nechal ji postavit na pláni Dura v provincii Babylon. ²Potom dal shromáždit satrapy, hejtmany, místodržící, radní, pokladníky, soudce, hodnostáře a všechny úředníky provincií, aby se dostavili k zasvěcení té sochy, kterou vztyčil král Nabukadnezar.

³Satrapové, hejtmani, místodržící, radní, pokladníci, soudci, hodnostáři a všichni úředníci provincií se tedy shromáždili k zasvěcení té sochy, kterou vztyčil král Nabukadnezar. Když stanuli před sochou, kterou Nabukadnezar vztyčil, ⁴zvolal hlasatel mocným hlasem: „Lidé všech národů a jazyků, přikazuje se vám toto: ⁵Jakmile uslyšíte roh, pišťalu, citeru, harfu, cimbál, buben a všechnu tu hudbu, padněte a klanějte se zlaté soše, kterou vztyčil král Nabukadnezar. ⁶Kdokoli by nepadl a neklaněl se, bude ihned hozen do rozpálené ohnivé pece!“

⁷Jakmile tedy všichni ti lidé ze všech národů a jazyků uslyšeli roh, pišťalu, citeru, harfu, cimbál a všechnu tu hudbu, padali a klaněli se té zlaté soše, kterou vztyčil král Nabukadnezar.

⁸Tedy ale přišli jistí mágové s obviněním proti Židům. ⁹„Ať žiješ, králi, navěky!“ pozdravili krále Nabukadnezara. ¹⁰„Sám jsi, Výsosti, ráčil vydat nařízení, že každý, kdo uslyší roh, pišťalu, citeru, harfu, cimbál, buben a všechnu tu hudbu, musí padnout a klanět se té zlaté soše, ¹¹a kdokoli by nepadl a neklaněl se, bude hozen do rozpálené ohnivé pece. ¹²Jsou tu ale jistí Židé, které jsi ráčil pověřit správou provincie Babylon – Šadrach, Mešach a Abednego – a tito muži si z tebe, králi, nic nedělají. Tvé bohy necítí a zlaté soše, kterou jsi vztyčil, se neklanějí.“

¹³Nabukadnezar soptil hněvem. Poručil, ať mu Šadracha, Mešacha a Abednega přivedou, a když ty muže ke králi přivedli, ¹⁴Nabukadnezar jim řekl: „Je to pravda, Šadrachu, Mešachu a Abednego, že necítíte mé bohy a neklaníte se zlaté soše, kterou jsem vztyčil? ¹⁵Jste teď připraveni, jakmile uslyšíte roh, pišťalu, citeru, harfu, cimbál, buben a všechnu tu hudbu, padnout a klanět se té soše, kterou jsem vyrobil? Jestli se nepokloníte, budete ihned hozeni do rozpálené ohnivé pece! A který bůh by vás mohl zachránit z mé moci?“

¹⁶„Na to ti, Nabukadnezare, nepotřebujeme sami odpovídat,“ řekli králi Šadrach, Mešach a Abednego. ¹⁷„Jestli nás Bůh, kterého ctíme, bude

chtít zachránit, zachrání nás z rozpálené ohnivé pece i ze tvé moci, králi. ¹⁸A i kdyby ne, vezmi na vědomí, králi, že tvé bohy ctít nebudeme a zlaté soše, kterou jsi vztyčil, se nepokloníme.“

V ohnivé peci

¹⁹Nabukadnezar se na Šadracha, Mešacha a Abednega rozzuřil. S tvářmi zkřivenou vztekem ihned poručil rozpálit tu pec sedmkrát více, než se rozpalovala obvykle, ²⁰a největším silákům ze svého vojska přikázal, ať Šadracha, Mešacha a Abednega sváží a hodí je do rozpálené ohnivé pece.

²¹A tak ty muže svázali, jak byli – v pláštích, kalhotách i čepicích – a hodili je do rozpálené ohnivé pece. ²²Protože byl králův rozkaz tak přísný, rozpálili pec tak silně, že ty muže, kteří do ní Šadracha, Mešacha a Abednega házeli, sežehl plamen. ²³Tito tři muži, Šadrach, Mešach a Abednego, pak dopadli svázání doprostřed rozpálené ohnivé pece.

²⁴Náhle se král Nabukadnezar zděsil. Vstal a ohromen se ptal svých rádců: „Copak jsme nehodili do plamenů tři svázané muže?“

„Jistě, Výsosti,“ odpověděli.

²⁵„Jenže já vidím čtyři muže,“ on na to, „a rozvázané! Procházejí se v plamenech, vůbec nic jim není a ten čtvrtý vypadá jako boží syn!“^a

²⁶Nabukadnezar přistoupil k otvoru rozpálené ohnivé pece a zvolal: „Šadrachu, Mešachu, Abednego, služebníci Nejvyššího Boha, pojďte ven!“

A tak Šadrach, Mešach a Abednego vyšli z ohně ven. ²⁷Satrapové, hejtmani, místodržící i královští rádcové se shromáždili, aby viděli ty muže, kterým oheň vůbec neublížil. Ani vlasy na hlavě neměli ožehlé, ani na pláštích nebylo nic znát a nebyli ani cítit ohněm.

²⁸Nabukadnezar tehdy prohlásil: „Požehnán buď Bůh Šadrachův, Mešachův a Abednegův, jenž poslal svého anděla a zachránil své služebníky, kteří se na něj spolehli! Vzepřeli se dokonce i královskému rozkazu a raději by položili život, než aby sloužili a klaněli se jinému bohu, než je jejich Bůh. ²⁹Proto nařizují lidem všech národů a jazyků: Kdokoli by se rouhal Bohu Šadrachovu, Mešachovu a Abednegovu, bude rozčtvrcen a jeho dům obrácen v smetiště. Žádný jiný Bůh přece nedokáže zachránit jako tento!“

³⁰Král se pak postaral, aby se Šadrachovi, Mešachovi a Abednegovi v babylonské provincii dobře dařilo.

Další králův sen

³¹Král Nabukadnezar lidem všech národů a jazyků v celém obydleném světě:

Hojný pokoj vám!

³²S potěšením vám dávám na vědomost divy a zázraky, které při mně vykonal Nejvyšší Bůh.

³³Jak nesmírné jsou jeho divy,

jak mocné jeho zázraky!

Jeho království trvá navěky,

jeho vláda nad všemi pokoleními!^b

^a1 asi 27 × 2,7 m

²⁵ nebo: *syn bohů*; tj. andělská bytost (srov. v. 28 a Job 1:6)

^b33 Žalm 145:13

NOVÝ ZÁKON

EVANGELIUM PODLE
MATOUŠE

Mesiášův rodokmen

KNIHA RODU JEŽÍŠE KRISTA,^a syna Davidova, syna Abrahamova:

- ² Abraham zplodil Izáka,
Izák zplodil Jákoba,
Jákob zplodil Judu a jeho bratry,
³ Juda zplodil Perese a Zeracha z Támar,
Peres zplodil Checrona,
Checron zplodil Rama,
⁴ Ram zplodil Aminadaba,
Aminadab zplodil Nachšona,
Nachšon zplodil Salmona,
⁵ Salmon zplodil Boáze z Rachab,
Boáz zplodil Obéda z Rút,
Obéd zplodil Jišaje,
⁶ Jišaj pak zplodil krále Davida.

- David zplodil Šalomouna z manželky Uriášovy,
⁷ Šalomoun zplodil Rechoboáma,
Rechoboám zplodil Abiáše,
Abiáš zplodil Asu,
⁸ Asa zplodil Jošafata,
Jošafat zplodil Jehorama,
Jehoram zplodil Uziáše,
⁹ Uziáš zplodil Jotama,
Jotam zplodil Achaze,
Achaz zplodil Ezechiáše,
¹⁰ Ezechiáš zplodil Menašeho,
Menaše zplodil Amona,
Amon zplodil Jošiáše,
¹¹ Jošiáš zplodil Jekoniáše a jeho bratry
a pak přišlo babylonské zajetí.

- ¹² Po odvečení do Babylonu Jekoniáš zplodil Šealtiel,
Šealtiel zplodil Zerubábel,
¹³ Zerubábel zplodil Abihuda,
Abihud zplodil Eliakima,
Eliakim zplodil Azora,
¹⁴ Azor zplodil Sádoka,
Sádok zplodil Achima,
Achim zplodil Eliuda,
¹⁵ Eliud zplodil Eleazara,

^a1 nebo *Mesiáše* (hebr. *Mašich* i řec. *Christos* znamenají *Pomazaný* – Jan 1:41); tak i dále

Eleazar zplodil Matana,
Matan zplodil Jáкова

¹⁶a Jákob zplodil Josefa, muže Marie,
z níž se narodil Ježíš zvaný Kristus.

¹⁷Celkem tedy bylo čtrnáct pokolení od Abrahama po Davida, čtrnáct pokolení od Davida po babylonské zajetí a čtrnáct pokolení od babylonského zajetí po Krista.

Bůh je s námi

¹⁸Narození Ježíše Krista se událo takto: Jeho matka Marie byla zasnoubena Josefovi, ale předtím, než se vzali, se ukázalo, že je těhotná z Ducha svatého. ¹⁹Její muž Josef byl spravedlivý, a protože ji nechtěl veřejně zostudit, rozhodl se, že se s ní rozejde v tichosti. ²⁰Když však o tom přemýšlel, hle, ve snu se mu ukázal Hospodinův anděl a řekl: „Josefe, synu Davidův, neboj se vzít si Marii za manželku, neboť to, co v ní bylo počato, je z Ducha svatého. ²¹Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš,“ neboť on zachrání svůj lid od jejich hříchů.“

²²To vše se stalo, aby se naplnilo, co Hospodin řekl ústy proroka: ²³„Hle, panna počne a porodí syna a dají mu jméno Immanuel,“^b což se překládá: Bůh je s námi.

²⁴Když se Josef probudil, zachoval se, jak mu přikázal Hospodinův anděl, a vzal si Marii za manželku. ²⁵Nespal s ní ale až do doby, kdy porodila syna, jemuž dal jméno Ježíš.

Mudrcové z Východu

2 Ježíš se narodil v judském Betléme za dnů krále Heroda.^c Tehdy do Jeruzaléma přišli mudrcové z Východu.² „Kde je ten narozený židovský král?“ ptali se. „Spatřili jsme na Východě jeho hvězdu a přišli jsme se mu poklonit.“

³Když se to doslechl král Herodes, velmi se rozrušil a celý Jeruzalém s ním. ⁴Svolal všechny vrchní kněze a učitele lidu a ptal se jich, kde se má narodit Mesiáš.

⁵„V judském Betléme,“ odpověděli mu. „Neboť tak je psáno skrze proroka:

⁶„Ty však, Betléme v judské zemi,
nejsi z judských knížat vůbec nejmenší,
vždyť právě z tebe vzejde Panovník,
Pastýř pro Izrael, můj lid.“^d

⁷Tehdy Herodes tajně povolal mudrce a vyptával se jich, kdy přesně se jim ta hvězda ukázala. ⁸Potom je poslal do Betléma se slovy: „Jděte a pečlivě vyhledejte to dítě. Jakmile je najdete, oznamte mi to, abych se mu mohl jít poklonit i já.“

⁹Jakmile vyleschl krále, vyrazili na cestu. A hle, hvězda, kterou viděli na východě, je předcházela, až se zastavila nad místem, kde bylo to dítě. ¹⁰Když tu hvězdu spatřili, zmocnila se jich nesmírná radost. ¹¹Vešli do domu, a když tam uviděli dítě s jeho matkou Marií, padli na kolena a klaněli

^a21 hebr. Ješua, tj. Hospodin zachraňuje ^b23 Iza 7:14 ^c1 Herodes Veliký, judský král 37–4 př. n. l. ^d6 Mich 5:1, 3

se mu. Otevřeli své poklady a obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. ¹²Když potom od Boha dostali ve snu pokyn, aby se nevraceli k Herodovi, vrátili se do své země jinudy.

Útěk do Egypta

¹³A hle, po jejich odjezdu se Josefovi ve snu ukázal Hospodinův anděl a řekl: „Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uteč do Egypta a zůstaň tam, dokud ti nepovím. Herodes totiž bude to dítě hledat, aby ho zabil.“

¹⁴Ještě tu noc tedy vstal, vzal dítě i jeho matku a odešel do Egypta, ¹⁵kde zůstal až do Herodovy smrti. Tak se naplnilo, co Hospodin promluvil ústy proroka: „Povolal jsem svého Syna z Egypta.“^a

¹⁶Když Herodes poznal, že ho mudrci oklamali, nesmírně se rozhněval a dal v Betléme a v celém okolí povraždit všechny chlapce mladší dvou let, podle času, na který se vyptal mudrců. ¹⁷Tehdy se naplnilo slovo proroka Jeremiáše:

¹⁸„V Rámě je slyšet křik –
naříkání a mnohé úpění.
Ráchel tam pláče nad svými dětmi,
nad jejich ztrátou se nedá utěšit!“^b

¹⁹Když potom Herodes zemřel, hle, Hospodinův anděl se ve snu ukázal Josefovi v Egyptě ²⁰a řekl: „Vstaň, vezmi dítě i jeho matku a jdi do izraelské země. Ti, kdo usilovali o život dítěte, jsou již mrtví.“

²¹Josef tedy vstal, vzal dítě i jeho matku a přišel do izraelské země. ²²Uslyšel ale, že v Judsku místo svého otce Heroda kraluje Archelaos,^c a tak se tam bál jít. Když potom od Boha dostal ve snu pokyn, obrátil se do galilejského kraje. ²³Přišel tam a bydlel ve městě zvaném Nazaret. Tak se naplnila slova proroků, že bude nazýván Nazaretský.^d

Hlas volajícího

3 V těch dnech začal Jan Křtitel kázat v Judské poušti:² „Čiňte pokání! Nesbeské království je blízko!“³ To je ten, o kterém mluvil prorok Izaiáš, když říkal:

„Hlas volajícího na poušti:
Připravte Pánovu cestu!
Urovnejte jeho stezky!“^e

⁴Ten Jan nosil oděv z velbloudí srsti, kolem boků měl kožený pás a jeho pokrmem byly kobylinky a lesní med. ⁵Jeruzalém, celý Judsko i celý jordánský kraj tehdy vycházel k němu, ⁶vyznávali své hříchy a on je křtil v řece Jordán.

⁷Když ale uviděl, že se k němu přichází pokřtít mnoho farizeů a saduceů, řekl jim: „Plemeno zmijí, kdo vám ukázal, jak utéct před přicházejícím hněvem? ⁸Začněte nést ovoce odpovídající vašemu pokání. ⁹A nemyslete, že si můžete říkat: ‚Máme otce Abrahama.‘ Říkám vám, že Bůh je schopen Abrahamovi vzbudit potomky z tohoto kamení! ¹⁰Sekera je už napřažena

^a15 Oze 11:1 ^b18 Jer 31:15 ^c22 nejstarší syn Heroda Velikého; vládl v Judeji 4 př. n. l. – 6 n. l. ^d23 srov. Soud 13:5 ^e3 Iza 40:3

ke koření stromů. Každý strom, který nenese dobré ovoce, bude vyřát a vhozen do ohně.

¹¹Jistě, já vás křtím vodou k pokání, ale ten, který přichází po mně, je silnější než já. Jemu nejsem hoden ani zout sandály. On vás bude křtít Duchem svatým a ohněm. ¹²Už má lopatu v ruce a vyčistí svůj mlat. Svou pšenici shromáždí do obilnice, ale plevy bude pálit neuhasitelným ohněm!^a

Milovaný Syn

¹³Tehdy přišel Ježíš z Galileje za Janem k Jordánu, aby se od něj nechal pokřtít. ¹⁴Jan mu v tom ale velmi bránil: „Já potřebuji být pokřtěn od tebe, a ty přicházíš za mnou?“

¹⁵„Nebraň tomu,“ odpověděl mu Ježíš. „Takto máme naplnit veškerou spravedlnost.“ A tak mu nebránil.

¹⁶Jakmile byl Ježíš pokřtěn, vystoupil hned z vody a hle, otevřela se mu nebesa a spatřil Božho Ducha, jak sestupuje z nebe jako holubice a přichází na něj. ¹⁷Vtom se z nebe ozval hlas: „Toto je můj milovaný Syn, kterého jsem si oblíbil.“^a

Je psáno

4 Tehdy byl Ježíš veden Duchem na poušť, aby tam byl pokoušen od ďábla. ²Postil se čtyřicet dní a čtyřicet nocí, až nakonec vyhladověl. ³Vtom k němu přistoupil Pokušitel a řekl mu: „Jsi-li Boží Syn, řekni tomuto kameni, ať se promění v chleby.“

⁴On však odpověděl: „Je psáno: ‚Nejen chlebem bude člověk živ, ale každým slovem vycházejícím z Božích úst.‘“^b

⁵Tehdy ho ďábel vzal do svatého města a postavil ho na vrcholek chrámu. ⁶„Jsi-li Boží Syn,“ řekl, „vrhni se dolů! Je přece psáno:

„Svým andělům přikáže o tobě
a ponесou tě na rukou,
abys nenarazil nohou na kámen.“^c

⁷Ježíš mu řekl: „Také je psáno: ‚Nepokoušej Hospodina, svého Boha.‘“^d

⁸Poté ho ďábel vzal na velmi vysokou horu a ukázal mu všechna království světa a jejich slávu. ⁹„To všechno ti dám,“ řekl mu, „když padneš na kolena a pokloníš se mi.“

¹⁰„Odejdi, satane!“ řekl mu na to Ježíš. „Je přece psáno: ‚Hospodinu, svému Bohu, se budeš klanět a jemu jedinému sloužit.‘“^e ¹¹Tenkrát ho ďábel opustil a hle, přistoupili andělé a sloužili mu.

Světlo v Galileji

¹²Když Ježíš uslyšel, že Jan byl uvězněn, vrátil se do Galileje. ¹³Opustil Nazaret a přišel bydlet do pobřežního města Kafarnaum v krajinách Zabulon a Neftalí. ¹⁴Tak se naplnilo slovo proroka Izaiáše:

¹⁵„Země Zabulon a země Neftalí,
při cestě k moři, za Jordánem,
Galilea pohanů:

^a17 Žalm 2:7; Iza 42:1 ^b4 Deut 8:3 ^c6 Žalm 91:11–12 ^d7 Deut 6:16 ^e10 Deut 6:13

¹⁶Lid, který bydlel v temnotách,
uviděl veliké světlo,
obyvatelům krajiny stínu smrti
světlo se zaskvělo.“^a

¹⁷Od té doby začal Ježíš kázat: „Čiňte pokání! Nebeské království je blízko!“^b

¹⁸Jednou se procházel podél Galilejského jezera a uviděl dva bratry, jak házejí síť do vody. Byli to rybáři Šimon (později zvaný Petr) a jeho bratr Ondřej. ¹⁹Rekl jim: „Pojďte za mnou a udělám z vás rybáře lidí!“ ²⁰Oni hned opustili síť a šli za ním. ²¹Poodešel dál a uviděl jiné dva bratry – Jakuba Zebedeova a jeho bratra Jana – jak na lodi se svým otcem Zebedeem spravují síť. Zavolal je ²²a oni hned opustili loď i svého otce a šli za ním.

²³Ježíš pak procházel celou Galileu, učil v jejich synagogách, kázal evangelium o Království a uzdravoval každou nemoc a každý neduh mezi lidmi. ²⁴Zpráva o něm se roznesla i po celé Sýrii, a tak k němu přiváděli všechny nemocné, sužované různými neduhy a bolestmi, posedlé, trpící padoucníci i ochrnuté a on je uzdravoval. ²⁵A šly za ním veliké zástupy nejen z Galileje, ale i z Dekapole, Jeruzaléma, Judska a Zajordánska.

Blaze vám

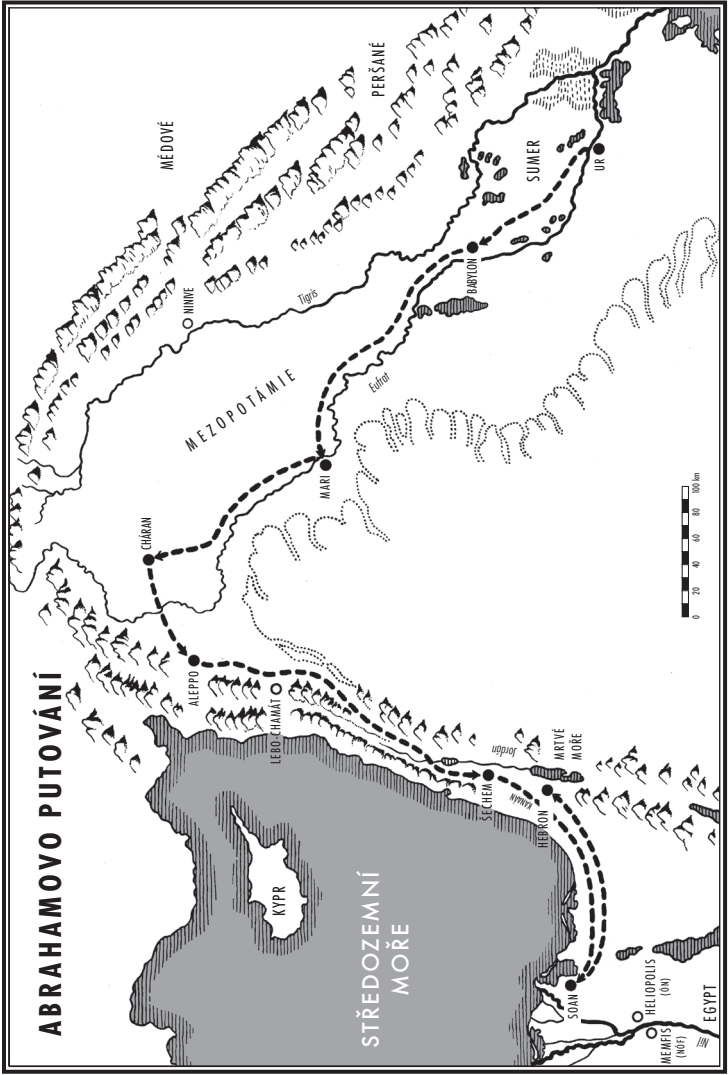
5 Když Ježíš uviděl zástupy, vystoupil na horu. Posadil se, a když k němu přistoupili jeho učedníci, ²začal je učit:

- ³ „Blaze chudým v duchu,
neboť jim patří nebeské království.
- ⁴ Blaze plačícím,
neboť budou potěšeni.
- ⁵ Blaze mírným,
neboť dostanou zemi za dědictví.
- ⁶ Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti,
neboť budou nasyceni.
- ⁷ Blaze milosrdným,
neboť dojdou milosrdenství.
- ⁸ Blaze čistým v srdci,
neboť uvidí Boha.
- ⁹ Blaze těm, kdo působí pokoj,
neboť budou nazváni Božími dětmi.
- ¹⁰ Blaze pronásledovaným pro spravedlnost,
neboť jim patří nebeské království.

¹¹Blaze vám, když vám budou zlořečit a pronásledovat vás a šířit o vás všelijaké zlé a lživé řeči kvůli mně. ¹²Radujte se a jásejte, protože vaše odplata v nebesích je veliká. Takto totiž pronásledovali proroky, kteří byli před vámi.

¹³Vy jste sůl země. Kdyby sůl ztratila svou chuť, čím se zas osolí? Nebude už k ničemu, jen se vyhodí ven a lidé ji pošlapou. ¹⁴Vy jste světlo světa. Město ležící na hoře nemůže být skryto. ¹⁵Stejně tak se nerozsvěcí lampa,

^a16 Iza 9:1–2 ^b17 Mat 3:2

Bible

Překlad 21. století

Vedoucí projektu:

Alexandr Flek, B.A., M.Th.

Odborná spolupráce:

Mgr. Jiří Hedánek, Ph.D. (hebrejšтина, aramejšтина)

Pavel Hoffman, B.A., M.A., M.Div. (řečtina)

Zdeněk Sýkora, M.Div. (textová kritika)

Jazyková redakce:

Markéta Hornáková, DiS., MgA. Klára Jíhová

PaedDr. Anna Kendrová, Mgr. Lydie Marešová, Ph.D.

Mgr. Aneta Mladějovská, Mgr. Markéta Pytlíková, Ph.D.

PaedDr. Věra Šlangalová, Mgr. Marta Ungermanová

Obálka a logo: Petr Stiegler, Designology.cz

Sazba písmem Utopia: Luboš Kendra

Tisk: Druckerei C. H. Beck, Nördlingen, Německo

Vydal BIBLION z. s., © 2019

Thákurova 3, 160 00 Praha 6

za podpory Nadačního fondu Bible21

6. opravené vydání, 2019

Citace nepřesahující 100 biblických veršů nebo 25 % díla, ve kterém jsou užity, je možné publikovat v jakékoli formě bez písemného svolení vydavatele, pokud taková citace neobsahuje celou knihu nebo více knih Bible. V díle citujícím tento překlad uveďte laskavě následující anotaci: „Citáty označené zkratkou B21 jsou z Bible, překladu 21. století © 2019, BIBLION, z. s. Použito se svolením vydavatele. Všechna práva vyhrazena.“ Pro kratší citace v neprodejných materiálech není výše uvedená plná anotace nutná, citát je však na konci potřeba označit zkratkou „Bible21“ nebo „B21“.

Pro více informací a kontakt navštivte naše stránky

www.bible21.cz